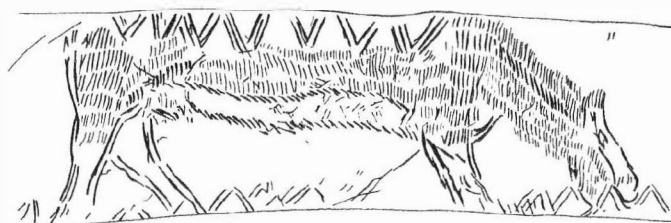

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
POBOČKA V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1963

BRNO 1964

z obou jímek. Výzkum v r. 1963 nám znovu potvrdil poznatek z historického jádra Opavy, že odpadní jímky tam, kde jsou překryty budovami, obsahují starší nálezy ze 13. a průběhu 14. století. Jímky v prostorách dřívějších dvorů jsou vždy mladší, pocházejí až z pokročilého 15. a 17. století.

Mittelalterliche Funde in Opava 1963. Im April 1963 wurden bei Bauarbeiten /Baggern/ im Raum zwischen den Gassen Kolářská, Švermova und Náměstí 1. máje in Opava zwei mittelalterliche Abfallgruben Nr. 1 und Nr. 3 untersucht. Abfallgrube Nr. 1 war zeitlich jünger und enthielt Keramik aus dem 15. und 16. Jahrhundert, eine Menge Holzabfall und zwei gläserne Becher aus dem 16. Jahrhundert /Abb. 1,2/. Grube Nr. 3 enthielt Keramik aus dem 13. und 14. Jahrhundert. Von botanischen Funden /Kerner, Samen und Pflanzenüberreste/ ist ein Pfirsichkern erwähnenswert /Grube Nr. 3/.

Im historischen Stadtkern in Opava sind die Abfallgruben aus dem 13. und 14. Jahrhundert immer sehr sorgfältig mit Holz ausgelegt, die Böden reichen durchschnittlich 7 m unter das Niveau der heutigen Oberfläche und liegen in der Regel tiefer als die Keller, der im Kriege /1945/ vernichteten Gebäude. Diese Häuser wurden fast alle auf spätgotischen Grundmauern erbaut. Die Abfallgruben auf den unverbauten Flächen und im Raum der früheren Gehöfte sind immer jünger und stammen aus dem späten 15. bis 17. Jahrhundert.

- - -

Olavý Velké Moravy.

Čeněk Štáňa, Boris Novotný, Rudolf Tichý

Usnesením sekretariátu ÚV KSČ byly pověřeny Čs. akademie věd a ministerstvo školství a kultury ČSSR uspořádáním jubilejních akcí u příležitosti 1100. výročí příchodu byzantské mise do našich zemí a počátků slovanského písemnictví. K zajištění realizace těchto akcí byla vytvořena komise ČSAV pro přípravu vědeckého zhodnocení Velké Moravy, jíž předsedal akademik J. Böhm a po jeho úmrtí akademik J. Filip. Na většině akcí se podíleli zejména českoslovenští archeologové, mezi nimi připadl významný podíl pracovníkům našeho ústavu.

Největším a nejvýznamnějším kulturním podnikem v rámci jubilea, předvedeným široké veřejnosti laické i odborné se stala nepochybně rozsáhlá výstava Velká Morava, instalovaná v exteriéru a interiéru Domu umění v Brně, na rozloze 2000 m². Podle libreta doc. dr. J. Poulika Dr.Sc, za spolupráce přípravného výboru výstavy, jejíž vytvořili odborníci z Archeologických ústavů ČSAV, z universit a muzeí, realizoval výstavu pod vedením vědeckého garanta doc. dr. J. Poulika tvůrčí kolektiv: organizační garant JUDr. Vinoš Sofka, odborný poradce prom.hist. B. Novotný, CSc, na přípravných pracích se podílely dokumentaristky Helena Zedníčková a Mg. Anna Machová a prom. hist. Kl. Benda, scénarista Jiří Roubík, projektant arch. Zdeněk Lang, výtvarníci Jiří Hadlač, Vjačeslav Irmanov, Dušan Vondrouš.

Zařízení vyrobily Brněnské veletrhy a výstavy v Brně. Většinu modelů pro výstavu, včetně rekonstrukce dvouapsidové rotundy z Mikulčic, v měřítku 1:1 provedli pracovníci laboratoří Archeologického ústavu ČSAV, odb. v Brně, pod vedením prom. hist. K. Ludikovského, CSc. Část fotoexponátů byla zhotovena v laboratoři Moravského muzea v Brně. Provozní sekretariát výstavy řídil prom. hist. E. Novotný, CSc a prom. hist. Č. Staňa, CSc, propagační práce prom. hist. R. Tichý, CSc, vědeckou dokumentaci výstavy připravil kolektiv pracovníků brněnského Archeologického ústavu pod vedením prom. hist. Č. Stani, CSc.

Promítneme-li úkoly z přípravného období, kdy pro výstavu, kromě vědeckých a odborných pracovníků, pracovaly fotolaboratoře ústavu, dále členové dokumentačního oddělení i pracovníci hospodářsko-administrativního úseku, vysvitne zřetelně základní podíl celého našeho pracoviště na uskutečnění a zdárném průběhu této rozsáhlé akce.

16. srpna 1963 byla výstava slavnostně zahájena v Janáčkově opeře v Brně za účasti předních představitelů strany a vlády, zástupců vědeckých institucí a masových organizací, domácích i zahraničních novinářů, jakož i široké veřejnosti ze všech krajů ČSSR, kteří zaplnili do posledního místa prostory brněnské opery. Po projevech místopředsedkyně vlády inž. L. Jankovcové, akad. J. Filipa a doc. dr. J. Poulíka, Dr.Sc následovala prohlídka výstavy.

Výstavu tvořila expozice v exteriéru a v interiéru Domu umění. Její vnější monumentální část měla upoutat pozornost kolemjdoucího chodce, vzbudit jeho zájem a přivést jej do vlastních výstavních prostor. Po výtvarné stránce řešil exteriér V. Irmanov. Ústředním exponátem byla rekonstrukce základů dvouapsidové rotundy v Mikulčicích s hroby kolem, jež byla mírně skloněná směrem k vchodu do Domu umění. Okolí rotundy bylo vhodně doplněno velkou fotografií krajiny v lužních lesích při řece Moravě u mikulčického hradiště. Pod rotundou, na vnější stěně výstavního prostoru, byl umístěn reliéfní symbol: "Věda odkrývá roušku nad záhadnou minulostí", a ve vitrině zapuštěné do této stěny byl vystaven hrob bojovníka, obložený kameny.

Vstup k boční příchodové cestě zahajoval velký panel se symbolem slovansko-byzantské církevní misie, představovaný nálezy z Mikulčic - velmožem s mocenskými atributy a byzantským císařem Michalem III.; zde se nacházel rovněž model komplexu opevnění v Mikulčicích s doposud odkrytými 10 kostely. Symboly velkomoravské vojenské moci reprezentoval panel umístěný před modelem situace velkomoravských církevních staveb, zjištěných v širší oblasti Starého Města u Uherského Hradiště. Základní zemědělské nástroje, symbolizující rolnictví, byly zobrazeny před modelem velkomoravského opevnění s kostelem a dvorcem na hradišti Pohansku u Břeclavě.

Návštěvníka, vstupujícího do interiéru, upoutal proti vchodu stojící, moderně pojatý výtvarný symbol základní myšlenky výstavy: "Velkou Moravu - všechno to nesmírné bohatství, které je dále předvedeno - vytvořili společně předkové Čechů a Slováků." Byl to symbol jednoty obou národů, kterou neroztrhla ani téměř tisíciletá nepřítel historie. Celá expozice ve vstupní hale rámcově informovala o hlavní náplni výstavy. V přízemní výstavní síni byl nastíněn historický vývoj našich zemí od příchodu Slovanů až do počátku 11. století, a to, zejména texty a mapami; archeologický materiál byl použit pouze pro dokreslení předvelkomoravského a velkomoravského vývoje /výtvarně zpracoval přízemí J. Hadlač/.

První poschodí Domu umění, kromě poslední místnosti, bylo věnováno vlastnímu velkomoravskému období /výtvarník D. Vondrouš/. Tato část expozice byla rozdělena na čtyři prostory, z nichž předposlední byla výtvarně řešena jako domi - nanta.

V prvním sále byly předvedeny archeologické výzkumy věnované době Velké Mo - ravy podle jednotlivých nalezišť v tomto sledu: centrální pomoravská hradiště, o - statní morávské lokality, česká hradiště s kontakty na Moravě, slovenské výzku - my. Plány, fotografie, modely i nálezy předváděly charakteristické objevy pro jed - notlivá naleziště.

Druhý sál byl věnován výrobní činnosti obyvatel Velké Moravy, o jejíž vy - spělosti přesvědčovaly návštěvníka ukázky výrobních nástrojů i výrobků, ať už jde o zemědělství a chov dobytka nebo o výrobu řemeslnou: obrábění parohů a kostí, bednářství, tkalcovství, hutnictví a kovářství, hrnčířství, sklářství a šper - kařství.

Třetí výstavní prostor v prvním poschodí byl řešen jako ústřední expozice. Na rozdíl od předcházejících a následujícího sálu nebylo zde použito textových pa - nelů. Uprostřed stála skleněná vitrina se zlatými a stříbrnými šperky, získanými při archeologických výzkumech na moravských hradištích a pohřebištích. Na bocích pak byly dvě scény: napravo scéna výroby, předvádějící na velké schematizované ma - pě v pozadí velkomoravská výrobní centra v našich zemích, vpředu rekonstrukci ta - terie železářských pecí, jen málo zmenšených, ze starobylého hutnického centra v Želechovicích v podhůří Nízkého Jeseníku, ukázky suroviny, železa i odpadů z těch - to pecí, dále širokou škálu kovářských výrobků a na pravé straně polici s nádo - bami. Protilehlá scéna předváděla na rozlehlé mapě Evropy spojení Velké Moravy s evropským a přilehlým kulturním světem. Světelnými obrazy nebo fotografiemi byla označena místa z nichž přijala velkomoravská společnost určité podněty, nebo kte - rá Velká Morava kulturně ovlivnila, místa, která přišla s tímto prvním západ - slovanským státem do diplomatického styku, nebo alespoň, kde věděli o velikosti a moci velkomoravské říše. Na skloněné ploše této scény byly zachyceny nadstav - bové jevy. Obě scény spojovaly dobové knižní iluminace a faksimile textů ps - ných glagolicí a cyrilicí. Slavnostní atmosféru dokreslovala stylová hudba a re - produkováné zpěvy.

V přechodu do dalšího sálu byl návštěvník upozorněn na prostředky směny - platidla v 9. století jež reprezentovala na jedné straně zlatá byzantská mince - solidus Michala III., na druhé straně železné sekerkovité hřivny.

Návštěvník pak přešel do čtvrtého sálu s ukázkami různých typů velkomorav - ských sídlišť, jednotlivých druhů obydlí, církevních a profánních kamenných sta - veb, jejichž pozůstatky byly objeveny společně s doklady stavební technologie . Další exponáty seznamovaly diváka s různými druhy obranného stavitelství, způso - bem výstavby opevnění, a na mapě s vojenskými taženími, vedenými v době existen - ce Velké Moravy. Náplň této místnosti uzavíraly různé typy pohřebišť a způsoby pohřbívání. Zde byly rovněž umístěny doklady jak velkomoravského křesťanství, tak dožívajících pohanských zvyklostí, pokud se zobrazovaly v hrobových a sídlištních nálezech.

Poslední místnost výstavy obsahovala informace o práci vědních oborů, které přispívají k poznání dějin Velké Moravy. Na prvním místě je to archeologie s mo - derními metodami terenního výzkumu, pracující ve spolupráci s přírodními vědami, dále historie, jazykověda, literární věda a antropologie. Byly předvedeny metody

práce i její výsledky. V závěru představili tvůrci výstavy vynikající české a slovenské badatele v oboru slovanských dějin od doby osvícenské až do poslední doby.

V expozici bylo vystaveno přes 1300 archeologických nálezů, 268 fotoexpo - nátů, téměř sto plánů, map a kreseb, 22 modelů a rekonstrukcí, 14 panelů se sym - boly a 28 textových panelů, kromě exponátů v polokruhovitých vitrínách věnovaných slovenskému písemnictví.

V prostorném přednáškovém sále, vyzdobeném velkým obrazem od Mikuláše Klim - čáka, znázorňujícím příchod byzantské mise, a fotodetaily z velkých pláten Al - fonsa Muchy, byly v průběhu výstavy uskutečňovány přednášky a denně zdarma promí - tány krátké vědecko-populární filmy, týkající se Velké Moravy a archeologického výzkumu.

Pro velký zájem veřejnosti byl provoz výstavy prodloužen o jeden měsíc, t.j. do 1. prosince 1963. Výstavu Velká Morava shlédlo od jejího zahájení více než 180.000 návštěvníků, z toho téměř 200 zahraničních zájemců z celého světa /cca z 50 různých států evropských a zámořských/.

Neméně důležité byly i ostatní akce pořádané k tomuto významnému jubileu. Na význačné velkomoravské lokality jako je Staré Město u Uherského Hradiště, Mi - kulčice u Hodonína / v roce 1963 zde zhlédlo výzkum asi 80.000 občanů/ a Pohan - sko u Břeclavi byly organizovány návštěvy; za tím účelem vyšly tiskem průvodci po těchto lokalitách. Uskutečnilo se také vypsání a zveřejnění celostátní soutěže na komplexní architektonické řešení výstavby Národního kulturního památníku v Mikul - čicích. Předložené návrhy vytvořily samostatnou výstavku. Kromě několika před - náškových cyklů v některých městech ČSSR byl uspořádán samostatný cyklus s vel - komoravskou problematikou přímo na výstavě Velká Morava. Významným činem byla též vědecká konference o Velké Moravě probíhající v Brně a v Nitre v době od 1. - 4. října 1963 za účasti předních zahraničních a československých badatelů - archeo - logů, historiků, jazykovědců aj.

U příležitosti 1100. výročí Velké Moravy vyšlo tiskem několik publikací ve formě sborníků v češtině a v cizojazyčných verzích, podobně i ilustrovaný katal - og výstavy, seriál pohlednic, informační leták, který byl vydán též v esperantu, společně s menší informační brožurkou v témže jazyce. V prodeji byl rovněž od - znak, drobné upomínkové předměty aj.

Kulturně-historický a mezinárodně-politický význam jubilejních oslav Velké Moravy přesáhl hranice našeho státu, což dokumentují rovněž oficiální přání za - hraničních činitelů, aby byla výstava Velká Morava přenesena i do jiných měst a zemí např. do Vídně, Káhiry, Paříže, do Dánska, Německé spolkové republiky, Řecka aj. Než ovšem dojde k uskutečnění těchto akcí, bude výstava reinstalována v Ni - tre na Slovensku /duben-květen 1964/ a v Praze /červenec-září 1964/, kde ji mo - hou zhlédnout ti, kteří k tomu neměli příležitost v r. 1963 v Brně.

Grossmährische Festlichkeiten. Nach Beschluss des Sekretariates des Zen - tralkomitees der Tschechoslowakischen KP wurde die Tschechoslowakische Akademie der Wissenschaften und das Ministerium für Schulwesen und Kultur mit der Veran - staltung der Jubiläumsaktionen anlässlich der 1.100 Wiederkehr der Ankunft der byzantinischen Mission in unsere Länder und der Anfänge des slawischen Schrift - tums, betraut. Für die Sicherstellung der Aktionen wurde die Kommission der ČSAV

für die Vorbereitung der wissenschaftlichen Bewertung Grossmährens ins Leben gerufen, mit deren Vorsitz Akademiker Jaroslav Böhm und nach seinem Ableben Akademiker Jan Filip betraut wurde. An den meisten Aktionen beteiligten sich vor allem tschechoslowakische Archäologen, wobei ein bedeutender Teil der Arbeiten Mitgliedern unseres Institutes zufiel.

Das grösste und bedeutendste Kulturunternehmen im Rahmen des Jubiläums das der breiten Laien- und Fachöffentlichkeit gezeigt wurde, war zweifellos die umfangreiche Ausstellung "Grossmähren", die im Exterieur und Interieur des Künstlerhauses in Brno, auf einer Fläche von 2000 m², installiert worden war. Nach dem Libretto von Doz. Dr. Josef Poulik, Dr.Sc., in Zusammenarbeit mit dem Vorbereitenden Ausstellungsausschuss, der von Spezialisten aus Archäologischen Instituten der ČSAV, Universitäten und Museen gebildet war, realisierte die Ausstellung unter Leitung des wissenschaftlichen Garanten Doz. Dr. J. Poulik, das Arbeitskomitee: Organisationsgarant JUDr. Vnoš Sofka, Fachberatung, Pr.H. Boris Novotný, CSc, an den Vorarbeiten beteiligten sich die Dokumentaristinnen Helena Zedníčková, Mg. Anna Machová und Pr.H. Klement Benda, Szenarist Jiří Roubík, Projektant Arch. Zdeněk Lang, künstlerische Gestaltung Jiří Hadlač, Vjačeslav Irmanov, Dobroslav Vondrouš. Die Inneneinrichtung stellten die Brünner Messen und Ausstellungen in Brno her. Die meisten Modelle für die Ausstellung, einschliesslich der Rekonstruktion der doppelapsidigen Rotunde aus Mikulčice im Maßstab 1:1 führten Angestellte der Laboratorien des Archäologischen Institutes der ČSAV, Zweigstelle in Brno, unter Leitung von Pr.H. Karel Ludikovsky, CSc durch. Ein Teil der Fotoexponate wurde im Laboratorium des Mährischen Museums in Brno angefertigt. Das Ausstellungssekretariat leitete Pr.H. Boris Novotný, CSc und Pr.H. Čeněk Staňa, CSc, die Propagation Pr.H. Rudolf Tichý, CSc; die wissenschaftliche Dokumentation bereitete das Kollektiv des Brünner Archäologischen Institutes unter Leitung von Pr.H. Č. Staňa, CSc vor.

Vergewärtigen wir uns die Aufgaben während der Vorarbeiten, als für die Ausstellung ausser dem Kollektiv der Wissenschaftler, die Fotolaboratorien des Institutes, weiter Mitglieder der Dokumentation sowie Angestellte der administrativen Abteilung wirkten, ersehen wir deutlich den grundlegenden Anteil unserer gesamten Arbeitsstelle an der Verwirklichung und dem erfolgreichen Verlauf dieser umfangreichen Aktion.

Am 16. August ist die Ausstellung feierlich in der Janáček-Oper in Brno eröffnet worden. An der Eröffnung beteiligten sich hohe Repräsentanten der Partei und Regierung, Vertreter von wissenschaftlichen Institutionen und von Massenorganisationen, einheimische sowie ausländische Journalisten, aber auch die breite Öffentlichkeit aus allen Teilen der ČSSR, die bis zum letzten Platz die Brünner Oper füllten. Nach Ansprache der Regierungsvertreterin Ing. L. Jankovcová, des Akademikers J. Filip und Doz. Dr. J. Pouliks, Dr.Sc. erfolgte die Besichtigung der Ausstellung.

Die Ausstellung wurde durch eine Exposition im Exterieur und Interieur des Künstlerhauses gebildet. Ihr äusserer, monumentaler Teil sollte die Aufmerksamkeit der Passanten fesseln, ihr Interesse erwecken und sie in die eigentlichen Ausstellungsräume führen. Die künstlerische Gestaltung des Interieurs übernahm V. Irmanov. Als Zentralexponat war hier die Rekonstruktion der Grundmauern der doppelapsidigen Rotunde mit Gräbern in Mikulčice gedacht, die in Richtung zum Eingang des Künstlerhauses etwas geneigt war. Der Raum um die Rotunde war mit ei-

dem grossen Foto der Landschaft in den Auwäldern an der Morava /March/ beim Mikulčicer Burgwall, passend ausgefüllt worden. Unter der Rotunde, an der Aussenwand des Ausstellungsraumes, befand sich ein Symbol in Relief durchgeführt: "Die Wissenschaft enthüllt den Schleier von der rätselhaften Vergangenheit" und in der, in dieser Wand eingelassenen Vitrine, war ein mit Steinen eingesäumtes Kriegergrab ausgestellt.

Beim Eintritt in den seitlichen Zugang stand ein grosses Paneel mit dem Symbol der slawisch-byzantinischen kirchlichen Mission, durch Funde aus Mikulčice dargestellt - Fürst mit Herrscherattributen und der byzantinische Kaiser Michael III.; hier befand sich gleichfalls das Modell des Befestigungskomplexes in Mikulčice mit den bisher abgedeckten Kirchen. Die Symbole der grossmährischen Militärmacht repräsentierte ein Paneel, das vor dem Modell der Situation der grossmährischen kirchlichen Bauten angebracht war, die in der breiten Umgebung von Staré Město bei Uherské Hradiště festgestellt worden sind. Die grundlegenden landwirtschaftlichen Geräte, welche den Ackerbau symbolisierten, waren vor dem Modell der grossmährischen Befestigung mit Kirche und Gehöft auf dem Burgwall Pohansko bei Břeclav, abgebildet.

Den in das Interieur eintretenden Besucher fesselte das dem Eingang gegenüberstehende, modern aufgefasste Symbol des Leitmotives der Ausstellung: "Grossmähren - all den unermesslichen Reichtum, der hier weiter gezeigt wird, begründeten die Vorfahren der Tschechen und Slowaken gemeinsam". Es war dies ein Symbol der Einheit beider Nationen, die nicht einmal die fast tausendjährige Ungunst der Historie zerriss. Die gesamte Exposition in der Halle informierte rahmenhaft über den Hauptgedanken der Ausstellung. Im Ausstellungssaal im Erdgeschoss war die historische Entwicklung unserer Länder von der Ankunft der Slawen bis in den Beginn des 11. Jahrhunderts kurz wiedergegeben und zwar insbesondere durch Texte und Landkarten; das archäologische Material wurde nur informativ zur Wiedergabe der vorgrossmährischen und nachgrossmährischen Entwicklung benützt. /Künstlerische Gestaltung des Erdgeschosses J. Hadlač/.

Die erste Etage des Künstlerhauses, ausser dem letzten Raum, wurde dem eigentlichen grossmährischen Zeitabschnitt gewidmet /künstlerische Gestaltung D. Vondrouš/. Dieser Teil der Exposition war in vier Räume geteilt worden, von welchen der vorletzte die Dominante bildete.

Im ersten Saal wurden dem grossmährischen Zeitabschnitt gewidmete archäologische Grabungen nach einzelnen Fundorten folgendermassen gezeigt: zentrale Burgwälle im Marchgebiet, andere mährische Lokalitäten, böhmische Burgwälle mit Kontakten zu Mähren, slowakische Grabungen, Pläne, Fotos, Modelle sowie Funde zeigten für einzelne Fundorte charakteristische Entdeckungen.

Der zweite Saal war der Produktion der grossmährischen Bevölkerung gewidmet. Von der vollkommenen Erzeugungstechnik überzeugten den Besucher Geräte und andere Gegenstände, ob es sich nun um die Landwirtschaft und Viehzucht oder um das Handwerk handelt: Hüttenwesen und Schmiedehandwerk, Töpferei, Glasindustrie und Goldschmiedekunst.

Der dritte Ausstellungsraum in der ersten Etage war als Zentralexposition gedacht. Zum Unterschied von den vorhergehenden und dem weiteren Saal sind hier keine Textpaneele benützt worden. In der Mitte stand eine Glasvitrine mit goldenem und silbernem Schmuck, der bei archäologischen Grabungen auf mährischen Burg-

wällen und Gräberfeldern gewonnen wurde. Zu beiden Seiten waren dann zwei Szenen: rechts die Szene der Erzeugung, wo auf einer grossen schematisierten Landkarte im Hintergrund grossmährische Erzeugungszentren in unseren Ländern gezeigt wurden, im Vordergrund dann die Rekonstruktion einer Batterie von Schmelzöfen /fast nat. Gr./ aus dem altertümlichen Hüttenzentrum in Želechovice am Fusse des Gesenkes stammend, weiter befanden sich hier Rohstoffproben, Eisen und Abfall aus diesen Öfen, eine Reihe von Schmiedeerzeugnissen und auf der rechten Seite ein Regal mit Gefässen. Die gegenüberliegende Szene führte dem Beschauer auf einer grossen Landkarte Europas die Kontakte Grossmährens mit der europäischen und angrenzenden Kulturwelt vor. Mit Lichtbildern oder Fotos waren die Orte bezeichnet, aus welchen die grossmährische Gesellschaft gewisse Impulse empfing oder jene, die von Grossmähren kulturell beeinflusst waren, Orte, die mit diesem ersten westslawischen Staate in diplomatischen Beziehungen standen oder zumindest solche, wo die Grösse und Macht des grossmährischen Reiches bekannt war.

Auf der geneigten Fläche dieser Szene waren Überbauerscheinungen erfasst. Beide Szenen verbanden zeitgenössische Buchilluminationen mit Textfaksimilen der glagolitischen und kyrillischen Schrift. Die feierliche Atmosphäre wurde durch Musik und reproduzierte Gesänge untermalt.

Der Übergang zu dem weiteren Saal zeigte dem Besucher Tauschmittel - Geldmittel im 9. Jahrhundert, die einerseits durch die goldene byzantinische Münze - den Solidus Michaels III. und andererseits durch eiserne axtförmige Barren, repräsentiert waren.

Der Besucher kam dann in den vierten Saal, der verschiedene Typen grossmährischer Siedlungen, einzelner Wohnobjekte, kirchlicher und profaner Steinbauten zeigte, deren Überreste gemeinsam mit Belegen der Bautechnologie entdeckt wurden. Die weiteren Exponate machten den Besucher mit verschiedenen Typen der Abwehrtechnik, der Befestigungsbauarten und mit Kriegszügen /auf einer Landkarte/ bekannt, die zur Zeit Grossmährens geführt worden sind.

Den Raum beschloss Exponate von verschiedenen Gräberfeldertypen und Bestattungsarten. Hier waren sowohl Belege des grossmährischen Christentums, als auch der überlebenden heidnischen Gepflogenheiten angebracht, sofern sie in Grab- und Siedlungsfunden belegt sind.

Der letzte Ausstellungsraum informierte von der Arbeit der wissenschaftlichen Fächer, die zur Erkenntnis der Historie Grossmährens beitragen. An erster Stelle ist dies die Archäologie mit modernen Methoden der Terraingrabung, die gemeinsam mit den Naturwissenschaften zusammenarbeitet, weiter die Historie, die Sprachwissenschaft, die Literaturwissenschaft und die Anthropologie. Es wurden Arbeitsmethoden sowie ihre Ergebnisse gezeigt. Abschliessend stellten die Schöpfer der Ausstellung hervorragende tschechische und slowakische Forscher der slawischen Historie vor und zwar vom Aufklärungszeitalter bis heute.

In der Exposition waren über 1300 archäologische Funde, 268 Fotoexponate, fast hundert Pläne, Landkarten und Zeichnungen, 22 Modelle und Rekonstruktionen, 14 Paneele mit Symbolen und 28 Textpaneele, ausser Exponaten /in halbkreisförmigen Vitrinen/, die dem slawischen Schrifttum gewidmet waren, ausgestellt.

In dem geräumigen Vortragssaal, der mit einem grossen Gemälde von Mikuláš Klimčák, die Ankunft der byzantinischen Mission darstellend, und mit Fotodetails aus den grossen Gemälden von Alfons Mucha geschmückt war, fanden während der Aus-

stellung Vorträge statt und täglich wurden unentgeltlich wissenschaftlich - populäre Kurzfilme vorgeführt, die Grossmähren und die archäologische Grabung betreffen.

Wegen des grossen Interesses der Öffentlichkeit ist die Ausstellung um 1 Monat, d.h. bis zum 1. Dezember 1963 verlängert worden. Die Ausstellung Grossmähren sahen seit ihrer Eröffnung mehr als 180.000 Besucher, davon fast 2000 Ausländer aus der ganzen Welt /ungefähr aus 50 verschiedenen europäischen und überseeischen Staaten/.

Nicht minder wichtig waren auch die anderen, im Rahmen dieses bedeutenden Jubiläums veranstalteten Aktionen. Es wurden auf wichtigen grossmährischen Lokalitäten wie Staré Město bei Uherské Hradiště, Mikulčice bei Hodonín / im Jahre 1963 besichtigten hier ungefähr 80.000 Besucher die Ausgrabungen/ und Pohansko bei Břeclav Besichtigungen organisiert; zu diesem Zwecke erschien in Druck ein Führer für jene Lokalitäten. Auch ein gesamtstaatlicher Wettbewerb um den komplexen architektonischen Aufbau des Nationalen Kulturdenkmales in Mikulčice fand statt. Die vorgelegten Entwürfe wurden für eine selbständige Ausstellung verwendet. Ausser mehreren Vortragszyklen in einigen Städten der ČSSR, ist auch ein selbständiger Zyklus mit grossmährischer Problematik direkt auf der Ausstellung Grossmähren veranstaltet worden. Von grosser Bedeutung war auch die internationale wissenschaftliche Konferenz über Grossmähren, die in Brno und Nitra vom 1.-4. 10. 1963 verlief. An dieser beteiligten sich hervorragende ausländische und tschechoslowakische Forscher - Archäologen, Historiker, Sprachwissenschaftler u.a.

Anlässlich des 1.100 Jubiläums Grossmährens erschienen einige Publikationen in Form von Sammelchriften, in tschechischer und fremdsprachigen Auflagen, ähnlich auch ein illustrierter Ausstellungskatalog, ein Serial von Ansichtskarten, ein Informationsflugblatt, das auch in Esperanto herausgegeben wurde, gemeinsam mit einer kleineren Broschüre in derselben Sprache. Im Verkauf war gleichfalls ein Abzeichen, kleine Souvenirs u.a.

Die kulturell-historische und international-politische Bedeutung der Jubiläumsfeierlichkeiten Grossmährens überschritt die Grenzen unseres Staates, wie es auch die offiziellen Wünsche ausländischer Experten dokumentieren, dass die Ausstellung Grossmähren auch in andere Städte und Länder, z.B. nach Wien, Kairo, Paris, Dänemark, nach der Deutschen Bundesrepublik, Griechenland u.a. übertragen wird. Bevor es allerdings zur Realisierung dieser Aktionen kommt, wird die Ausstellung in Nitra in der Slowakei /April - Mai 1964/ und in Praha/Juli - September 1964/ reinstalliert, wo sie alle jene besichtigen können, die im Jahre 1963 in Brno keine Gelegenheit dazu hatten.

P ř e h l e d v ý z k u m ů 1963.

Vydává: Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně,
Sady osvobození 19/23.
Odpovědný redaktor: PhDr. et Dr. Sc. Josef Poulík.
Redaktoři: PhDr. Jiří Říhovský a PhDr. Anna Medunová.
Překlady: R. Tichý, C. Sc. a E. Tichá.
Kresby: J. Jaša.
Na titulní stránce: Rytina koně na koňském žeburu z jeskyně
Pekárny v Mor. Krasu.
Vydáno jako rukopis - 400 kusů - neprodejné.